

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเป็นโรคผิวหนังจากการประกอบอาชีพของเกษตรกรปลูกข้าวใน
หมู่บ้านโคกภู ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

Behavior risk of the farmers who were residing in the Khokegoo village, Tambol Kookhad,
Borabue District, Mahasarakham

ตรีเนตร สารพะงษ์^{1*} คนธนนท์ อุตชุมพิสัย¹ กฤตนิยม มณีนวล¹

¹คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ 34190

99 หมู่ 6 ตำบลโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ 33000

E-mail: treeneat.s@ubu.ac.th

บทคัดย่อ

วิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมของเกษตรกรปลูกข้าวในหมู่บ้านโคกภู ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเชิงสำรวจ (Survey research) ซึ่งผู้วิจัยใช้สถิติพรรณนา และสถิติอนุมานในการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการประกอบอาชีพของเกษตรกรปลูกข้าว ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ปลูกข้าวในหมู่บ้านโคกภู ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม จำนวนทั้งหมด 114 คน ผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 54.40) และเพศชาย (ร้อยละ 45.60) โดยมีช่วงอายุระหว่าง 41 - 50 ปีอยู่ที่ร้อยละ 41.20 ช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไปอยู่ที่ร้อยละ 31.60 ช่วงอายุระหว่าง 31 - 40 ปีอยู่ที่ร้อยละ 21.10 และช่วงอายุ 20 - 30 ปีอยู่ที่ร้อยละ 6.10 มีระดับการศึกษา ประถมศึกษาอยู่ที่ร้อยละ 78.90 มัธยมศึกษาตอนต้นหรือ ปวช. อยู่ที่ร้อยละ 12.30 มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวส. อยู่ที่ร้อยละ 7.90 และปริญญาตรีอยู่ที่ร้อยละ 0.90 มีประสบการณ์การใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมีร้อยละ 100.00 มีระยะเวลาการใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมี 1 ครั้ง/สัปดาห์อยู่ที่ร้อยละ 84.20 ใช้ 2 ครั้ง/สัปดาห์อยู่ที่ร้อยละ 7.00 ใช้ 3 ครั้ง/สัปดาห์อยู่ที่ร้อยละ 2.60 และมากกว่า 3 ครั้ง/สัปดาห์ อยู่ที่ร้อยละ 6.10 มีความรู้ในระดับปานกลาง จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 44.70 ทักษะคิดในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการปลูกข้าวอยู่ในระดับสูง พฤติกรรมในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการปลูกข้าวอยู่ในระดับสูง อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการปลูกข้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า $X^2 = 75.963$ ค่า P-Value = .001 ความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการปลูกข้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่า $r = .746$, $P = .05$

ความสำคัญ: ความรู้, ทักษะคิด, พฤติกรรมของเกษตรกรปลูกข้าว

ABSTRACT

The objective of this survey research was to study knowledge, attitudes, and behavior of the farmers who were residing in the Khokegoo village, Tambol Kookhad, Borabue District, Mahasarakham. Descriptive statistics and inferential statistics were used in the study for analyzing the farmers' behavior in regard to their use of chemicals and chemical fertilizer for their rice farming. The population in this study comprised 114 rice agriculturalists residing in the Khokegoo village, Tambol Kookhad, Borabue District, Mahasarakham. Results from the study showed that most of the respondents were female (54.40%) while 45.60% consisted of males. Their ages were mostly between 41 - 50 years old (41.20%). More than 50 years old were 31.60 %, between 31 - 40 years old were 21.10%, 20-30 years old were 6.10%. For their education, 78.90% of the respondents had

elementary school education, 12.30% had secondary school education or equivalence, 7.90% had high school education or equivalence, and 0.90% had bachelor degree education. 100 % of these farmers had experience in using chemicals or chemical fertilizer. As for frequency in using chemicals or chemical fertilizer, once per week was 84.20%, twice per week was 7.00%, three times per week was 2.60%, and more than three times per week was 6.10%. Sixty-two of these farmers were found to have middle level of education (44.70%). They had high level of attitude and use behavior concerning application of chemicals or chemical fertilizer. Age factor was found to have relationship to behavior in using chemicals or chemical fertilizer having a statistical significant difference of .01 ($X^2 = 75.963$, P-Value = .001). Related knowledge had relationship to the farmers' behavior in using chemicals or chemical fertilizer with a statistical significant difference of .05 ($r = .746$, $P = .05$).

Keywords: knowledge, attitude, rice agriculturalists' behavior

บทนำ

การทำการเกษตรกรปลูกข้าวจัดเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพเนื่องจากอาชีพดังกล่าวมีการใช้ปุ๋ยเคมีมากและมีการเปลี่ยนแปลงการทำการเกษตรเพื่อการยังชีพมาเป็นการเกษตรเพื่อการค้าจึงมีการนำปุ๋ยเคมีเร่งการเจริญเติบโตเข้ามาใช้เพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้จากข้อมูลการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและ สิ่งแวดล้อม ในปี พ.ศ. 2547 พบว่ามีรายงานโรคจากการประกอบอาชีพและ สิ่งแวดล้อมในประเทศไทย จำนวน 2,802 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 4.48 ต่อแสนประชากร และกลุ่ม อาชีพที่พบผู้ป่วยมากที่สุดได้แก่อาชีพเกษตรกร 1,442 ราย ร้อยละ 51.5 อยู่ในกลุ่มพิษสารกำจัดศัตรูพืชและ ปุ๋ยเคมี มีรายงาน 1,864 รายอัตราป่วย 2.98 ต่อแสน ประชากร ผู้ป่วยเสียชีวิต 9 ราย อัตราตาย 0.01 ต่อแสนประชากร or

ข้อมูลเหล่านี้เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงอันตรายต่อสุขภาพของกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวที่จะเกิดขึ้นจากการสัมผัสสารเคมีทางการเกษตรได้การสัมผัสสารเคมีในการเกษตรทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกายได้หลายระบบ ได้แก่ อาการทางระบบประสาท ระบบทางเดินปัสสาวะ และระบบภูมิคุ้มกัน เป็นต้น เมื่อพิจารณาจากลักษณะการกระจายตัวและสัมผัสกับสารเคมีทางการเกษตรเมื่อมีการใช้งาน จะพบว่าอาการแพ้ต่อสารเคมีในการเกษตรเป็นสิ่งที่น่าสนใจโดยเฉพาะผิวหนังที่เป็นอวัยวะของร่างกายที่มีโอกาสจะได้รับสัมผัสกับสารเคมีก่อนส่วนอื่นๆจึงทำให้เกิดความผิดปกติได้ง่าย โดย

ความผิดปกติของผิวหนังจะแสดงอาการตั้งแต่ผิวหนัง มี ผื่นคันเล็กน้อยไปจนถึงผิวหนังแตกเป็นแผลเลือดออกเป็นๆ ทยายๆการเกิดขึ้นบริเวณเดิมซ้ำกันที่ผิวหนังทำให้เกิด การอักเสบเรื้อรังที่ผิวหนังได้ สถิติของแผนกผู้ป่วยนอก สถาบันโรคผิวหนังระหว่าง พ.ศ.2549-2552 ชี้ให้เห็น ว่าโรคผิวหนังอักเสบจากการสัมผัสที่เกิด จากการทำงาน (Occupational contact dermatitis) ประเทศที่มี ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ในภาคเกษตรกรรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบผู้ที่มีรายได้น้อย แต่ ทำงานหนักและลักษณะการทำงานมีความเสี่ยง อันตรายต่อสุขภาพ จึงจำเป็นต้องได้รับการดูแลสุขภาพ เชิงรุกและการให้ความรู้เพื่อ การควบคุมป้องกันก่อน การเกิดโรคคำว่าแรงงานนอกระบบในภาคเกษตร อย่างเช่น ผู้ทำไร่ ทำนา ทำสวน ผลิตผลผลิตทางการ เกษตรที่ทำกันเองโดยไม่มีจ้างงานหรือมีการจ้าง งานแต่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กฎหมายคุ้มครองแรงงาน กำหนดทำให้ แรงงานเหล่านี้ขาดการดูแลคุ้มครองทาง สุขภาพตามสมควร

ในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลใน หมู่บ้านโคกภู ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัด มหาสารคาม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทางการเกษตร ลักษณะการเกษตรกรรมได้แก่ ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์เป็นประจำ ราษฎรส่วนใหญ่ใน ชุมชนทุกหลังคาเรือนจะมีแปลงนาในการทำนาปีเกือบ ทุกหลังคาเรือนผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะศึกษา พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเป็นโรคผิวหนังจากการประกอบ

อาชีพของเกษตรกรปลูกข้าวในหมู่บ้านโคกแก้ว ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการหาวิธีการป้องกันและรักษาที่เหมาะสมร่วมกับการป้องกันการเกิดซ้ำอันจะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ ผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นและหายจากโรคในที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาความรู้ของเกษตรกรปลูกข้าวในหมู่บ้านโคกแก้ว ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

1.2 เพื่อศึกษาทัศนคติของเกษตรกรปลูกข้าวในหมู่บ้านโคกแก้ว ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

1.3 เพื่อศึกษาพฤติกรรมของเกษตรกรปลูกข้าวในหมู่บ้านโคกแก้ว ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเป็นโรคผิวหนังจากการประกอบอาชีพของเกษตรกรปลูกข้าวในหมู่บ้านโคกแก้ว ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคามโดยมีขอบเขตดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรเกษตรกรปลูกข้าวในหมู่บ้านโคกแก้ว ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม จำนวนทั้งหมด 114 คน

2. ขอบเขตด้านตัวแปรในการศึกษามีดังนี้

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- ประสบการณ์
- ระยะเวลา

2.1.2 ความรู้ของเกษตรกรในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการประกอบอาชีพของเกษตรกรปลูกข้าว

2.1.3 ทัศนคติการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการประกอบอาชีพของเกษตรกรปลูกข้าว

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

-พฤติกรรมการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการประกอบอาชีพของเกษตรกรปลูกข้าว

2.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาในเขตพื้นที่หมู่บ้านโคกแก้ว ตำบลหนองคูขาดอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเป็นโรคผิวหนังจากการประกอบอาชีพของเกษตรกรปลูกข้าวในหมู่บ้านโคกแก้ว ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคามเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเป็นโรคผิวหนังจากการประกอบอาชีพของเกษตรกรปลูกข้าวในหมู่บ้านโคกแก้ว ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม แบ่งออกเป็น 4 ตอนคือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกรปลูกข้าวในหมู่บ้านโคกแก้ว ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ และระยะเวลา ซึ่งลักษณะแบบสัมภาษณ์เป็นปลายปิด แบบตรวจสอบรายการเป็นปลายเปิดเต็มข้อความ จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรปลูกข้าวในหมู่บ้านโคกแก้ว ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคามลักษณะแบบทดสอบเลือกตอบถูกผิด จำนวน 20 ข้อ

ตอบถูก ได้ 1 คะแนน

ตอบผิด ได้ 0 คะแนน

การแปลความหมายระดับคะแนนโดยปรับปรุงจากเกณฑ์ของ (Bloom, 1968:60) ดังนี้

คะแนนมากกว่าร้อยละ80% (>16คะแนน) หมายถึง มีความรู้ระดับสูง

คะแนนระหว่างร้อยละ60-80 %(12-16คะแนน)

หมายถึง มีความรู้ระดับปานกลาง

คะแนนน้อยกว่าร้อยละ60% (<12คะแนน) หมายถึง มีความรู้ระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของเกษตรกรปลูกข้าวในหมู่บ้านโคกแก้ว ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคามแบบสอบถามเป็นปลายปิดลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) จำนวน 15 ข้อลักษณะคำถามเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 3 ระดับ คือ

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วย ให้คะแนน 3

ไม่เห็นด้วย ให้คะแนน 2

ไม่เห็นด้วย ให้คะแนน 1

ผู้ศึกษาได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนน ซึ่งตัดแปลงมาจากเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 2.34 - 3.0 หมายถึง มีทัศนคติระดับดี

ค่าเฉลี่ย 1.67 - 2.33 หมายถึง มีทัศนคติระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.66 หมายถึง มีทัศนคติระดับต่ำ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวพฤติกรรมของเกษตรกรปลูกข้าวในหมู่บ้านโคกคู ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคามแบบสอบถามเป็นปลายปิดลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) จำนวน 20 ข้อลักษณะคำถามเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 3 ระดับคือ

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ปฏิบัติทุกครั้ง ให้คะแนน 3

ปฏิบัติบางครั้ง ให้คะแนน 2

ไม่เคยปฏิบัติ ให้คะแนน 1

ผู้ศึกษาได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนน ซึ่งตัดแปลงมาจากเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 2.34 - 3.0 หมายถึง มีพฤติกรรมระดับดี

ค่าเฉลี่ย 1.67 - 2.33 หมายถึง มีพฤติกรรม

ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.66 หมายถึง มีพฤติกรรม

ระดับต่ำ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนต่างๆดังต่อไปนี้

1.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้ โดยดำเนินการตามขั้นตอนจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

1.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนาปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้พร้อมนำหนังสือขออนุญาตในการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรด้วยตนเอง

1.3 ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ รูปแบบการนำข้อมูลไปใช้ สิทธิของผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยในการบอกเลิก หรือหยุดให้ข้อมูลได้ตลอดเวลา และการไม่เปิดเผยชื่อและตัวตนของผู้ให้ข้อมูลและให้ผู้ให้ข้อมูลลงชื่อ

ยินยอม ตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัยโดยคำนึงถึงจริยธรรมในการวิจัย

1.4 ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยใช้เฉพาะแบบสอบถามที่มีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์

1.5 นำแบบสอบถามทั้งหมดมาจัดระเบียบข้อมูลลงรหัส แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ระยะเวลาใช้การแจกแจงความถี่ค่า ร้อยละ และค่าสูงสุดและต่ำสุด

1.2 วิเคราะห์ความรู้การใช้สารเคมีทางการเกษตร ใช้การแจกแจงความถี่ค่า ร้อยละและค่าสูงสุดและต่ำสุด

1.3 วิเคราะห์ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรไคสแควร์ (Chi-Square)

1.5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทัศนคติกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 54.40) อายุระหว่าง 41 - 50 ปีอยู่ที่ (ร้อยละ 41.20) มีระดับการศึกษาประถมศึกษาอยู่ที่ (ร้อยละ 78.90) มีประสบการณ์การใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมี (ร้อยละ 100.00) มีระยะเวลาการใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมี 1 ครั้ง/สัปดาห์อยู่ที่ (ร้อยละ 84.20) จากการศึกษาระดับความรู้ของการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการปลูกข้าวพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ในระดับปานกลาง จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 44.70 จากการศึกษาทัศนคติของการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการปลูกข้าวพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีทัศนคติในระดับสูง $\chi^2 = 2.43$ พฤติกรรมในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการปลูกข้าวหมู่บ้านโคกคู ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคามอยู่ในระดับสูง $\chi^2 = 2.84$

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้กับพฤติกรรมในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี

ทางการเกษตรในการปลูกข้าวหมู่บ้านโคกภู ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการปลูกข้าว โดยมีค่า $X^2 = 75.963$ ค่า P-Value = .001 ส่วน เพศ ระดับการศึกษาเคยมีประสบการณ์การใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมีมาก่อน และระยะเวลาการใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมี ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการปลูกข้าว

อภิปรายผล

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 54.40) และเพศชาย (ร้อยละ 45.60) โดยมีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปีอยู่ที่ (ร้อยละ 41.20) ช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไปอยู่ที่ (ร้อยละ 31.60) ช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปีอยู่ที่ (ร้อยละ 21.10) และช่วงอายุ 20-30 ปีอยู่ที่ (ร้อยละ 6.10) มีระดับการศึกษา ประถมศึกษาอยู่ที่ (ร้อยละ 78.90) มัธยมศึกษาตอนต้นหรือ ปวช. อยู่ที่ (ร้อยละ 12.30) มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวส. อยู่ที่ (ร้อยละ 7.90) และปริญญาตรีอยู่ที่ (ร้อยละ 0.90) มีประสบการณ์การใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมี (ร้อยละ 100.00) มีระยะเวลาการใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมี 1 ครั้ง/สัปดาห์อยู่ที่ (ร้อยละ 84.20) 2 ครั้ง/สัปดาห์อยู่ที่ (ร้อยละ 7.00) 3 ครั้ง/สัปดาห์อยู่ที่ (ร้อยละ 2.60) และมากกว่า 3 ครั้ง/สัปดาห์ อยู่ที่ (ร้อยละ 6.10)

1.2 ความรู้ในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการปลูกข้าว

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 114 คนพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ในระดับปานกลาง จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 44.70 ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาเรื่อง ความรู้ในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรทำนา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี การศึกษาความรู้ในเรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีของเกษตรกรทำนาอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ทักษะในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการปลูกข้าว

การวิเคราะห์ทัศนคติในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการปลูกข้าวหมู่บ้านโคกภู ตำบล

หนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 114 คน พบว่าอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.43 (S.D. = 0.32) ค่าเฉลี่ยสูงสุด 2.99 คือ เสื้อผ้าชุดที่ใส่พ่นสารเคมีควรแยกและซักต่างหากกับชุดที่ใส่ปกติ ค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2.61 คือ การใช้ปุ๋ยและสารเคมีที่มีความเข้มข้นสูงจะทำให้ได้ผลผลิตดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องซึ่งมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในการทำไร่ของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น

1.4 พฤติกรรมการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการปลูกข้าว

การวิเคราะห์พฤติกรรมในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการปลูกข้าวหมู่บ้านโคกภู ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 114 คน พบว่าอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.84 (S.D. = 0.35) ค่าเฉลี่ยสูงสุด 2.98 คือ ขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ท่านสวมหมวกป้องกันหรือใช้ผ้าคลุมศีรษะและผมที่สามารถกันน้ำได้ ค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2.73 คือ ขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ท่านสวมกางเกงขายาวและชายกางเกงอยู่นอกรองเท้า ซึ่งมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของสิริภรณ์ ภัณฑุญา เรื่อง โขย (2554) ได้ศึกษาลักษณะการแต่งกายของเกษตรกรปลูกข้าว อำเภอนนสูง จังหวัดขอนแก่น

1.5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้กับพฤติกรรมในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการปลูกข้าวหมู่บ้านโคกภู ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการปลูกข้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า $X^2 = 75.963$ ค่า P-Value = .001 ส่วน เพศ ระดับการศึกษา เคยมีประสบการณ์การใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมีมาก่อน และระยะเวลาการใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมี ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการปลูกข้าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะทัศนคติกับพฤติกรรมในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการปลูกข้าวหมู่บ้านโคกภู ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี

ทางการเกษตรในการปลูกข้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่า ($r = .746$) ($P = .05$) ส่วนทัศนคติไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทางการเกษตรในการปลูกข้าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสนาน ผดุงศิลป์ (2556) ความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี พบว่า ค่าความสัมพันธ์ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชกับพฤติกรรมการใช้ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรีพบว่าเกษตรกรที่มีความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยพบว่าความรู้ของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง ทัศนคติอยู่ในระดับสูงคือเกษตรกรมีความเชื่อที่เหมาะสมและพฤติกรรมของเกษตรกรอยู่ในระดับสูงคือเกษตรกรมีพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อการใช้สารเคมี แต่ถึงแม้ว่าความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมจะอยู่ในระดับที่ถูกต้องหรือเหมาะสมอยู่เกษตรกรก็ยังสามารถได้รับอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้เช่นเดิม เพราะสารเคมีที่เกษตรกรใช้ก็ยังส่งผลกระทบต่อทางผิวหนัง(โรคผิวหนังจากการใช้สารเคมี) สิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อมได้เช่นเคย นักศึกษาจึงอยากเสนอแนะให้มีการรณรงค์ให้เกษตรกรมีการเปลี่ยนการใช้สารเคมีให้น้อยลงและให้เกษตรกรหันมาใช้ปุ๋ยหมักหรือน้ำที่สามารถฆ่าวัชพืชแมลงและส่งผลดีต่อการเจริญเติบโตได้ดีเช่นกันกับปุ๋ยเคมี เพื่อป้องกัน และลดการเกิดผลเสียต่อการเป็นโรคผิวหนัง ผลกระทบด้านสุขภาพ รวมไปถึงสิ่งแวดล้อมของเกษตรกรข้าวหมู่บ้านโคกกุ้ ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคามได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสารเคมีที่ส่งผลกระทบต่อทางการเกษตรต่อการเป็นโรคต่างๆเกษตรกร
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับเกษตรกรปลูกข้าวทั้งตำบลหนองคูขาด
3. ควรศึกษาองค์ความรู้ให้กว้างขวางและครอบคลุม

4. ควรมีการกระตุ้นให้เกษตรกรได้ทราบถึงการป้องกันสารเคมีและความรู้ในการใช้สารเคมีที่ถูกวิธีให้เกษตรกรรู้และเข้าใจ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการเกษตร (2543). นโยบายและแผนแม่บทการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช พ.ศ.2545-2549. กรุงเทพฯ. กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- แก้วตา บุญธรรม. พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูในการผลิต ของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2549.
- เชิดพงษ์ มงคลสินธุ์(2547). พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในงานเกษตรกรรมของเกษตรกร ตำบลเวียงแหง จ.กาฬสินธุ์ สำนักงานป้องกันควบคุมโรค. กระทรวงสาธารณสุข. ฐิตยา แซ่ปึ้งและคณะ. (2548). การใช้สารกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผักคะน้าอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี. นครปฐม: วิทยาลัยการกำแพงแสน.
- ดุสิต ผดุงศิลป์. (2551). ความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีของเกษตรกรองค์การบริหารส่วนตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- พิชัย ทองกร. (2550). การวิจัยและพัฒนาพฤติกรรม การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องของเกษตรกรผู้ปลูกมะเขือเทศ ตำบลม่วงลาย อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. งานวิจัย. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิสุทธิ์ โนจิตต์. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้และการป้องกันอันตรายจากการใช้สารกำจัดศัตรูพืชกับภาวะสุขภาพของผู้รับจ้างฉีดพ่นสารกำจัดศัตรูพืชในนาข้าว จังหวัดชัยนาท. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิชัย ทองกร. (2550). การวิจัยและพัฒนาพฤติกรรม การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้อง

ของเกษตรกรผู้ปลูกมะเขือเทศ ตำบลม่วงลาย
อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. งานวิจัย.
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเกษตรศาสตร์
การพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
สิริภรณ์กัญญา เรื่องไชย และยรรยงค์ อินทร์ม่วง.
2554. ผลกระทบจากการใช้สารเคมีกำจัด
ศัตรูพืชต่อสุขภาพของเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบใน
ตำบลลำห้วยหลวง อำเภอสมเด็จ จังหวัด
กาฬสินธุ์. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรค
ที่ 7 ขอนแก่น . 18 (1): 48-60.